

I Spojite odgovarajuće pojmove i definicije:

- | | |
|-----------------------|-----------------------------|
| a) Proizvođačev višak | c) Komplementarni proizvodi |
| b) Ponuda | d) Ravnotežna cena |
| e) Normalna dobra | f) Tražnja |
| g) Robe supstituti | h) Finalna tražnja |
-
1. Dobra za koja, uz ostale nepromenjene uslove, porast dohotka dovodi do porasta tražnje.
 2. Određena količina i vrsta materijalnih dobara i usluga koju su kupci spremni da kupe po odgovarajućoj ceni.
 3. Dobra koja zadovoljavaju istu čovekovu potrebu, iako se razlikuju po svojim svojstvima.
 4. Cena koja izjednačava traženu i ponuđenu količinu dobara.
 5. Zbir lične potrošnje, zajedničke potrošnje, investicija i izvoza.
 6. Dobra koja se ne mogu trošiti nezavisno jedna bez druge.
 7. Određena količina i vrsta materijalnih dobara i usluga koju su prodavci spremni da prodaju po odgovarajućoj ceni.
 8. Korist koja pripada proizvođaču dobara i koja se meri kao razlika između dobijene cene i troškova proizvodnje.

II Dopunite.

1. Prvi koji je detaljno razradio pojam elastičnosti tražnje je ekonomista _____.
2. Tražnja i ponuda se mogu izražavati u _____ i _____ pokazateljima.
3. Cenovna elastičnost tražnje može biti: _____ i _____.
4. Obim i struktura tražnje zavise od: _____, _____ i _____.
5. Zbir svih individualnih ponuda je _____.
6. Porast tražnje dovodi do pomeranja krive _____ a porast ponude pomera krivu _____.
7. Prema Kurnou opšti zakon tražnje se izražava formulom _____.
8. Kada je koeficijent elastičnosti ponude = beskonačno, onda je ponuda _____, kriva ponude je _____.
9. Kada je koeficijent elastičnosti tražnje = 0, onda je tražnja _____, kriva tražnje je _____.
10. Kada je koeficijent elastičnosti ponude > 1, onda je ponuda _____.
11. Ukoliko je koeficijent dohodne elastičnosti tražnje negativan reč je o _____ dobru, ukoliko je pozitivan onda je reč o _____ dobru.

III Tačno/netačno.

1. Obim i struktura ponude jednog preduzeća zavise od troškova proizvodnje i tržišne cene proizvoda.
2. Proizvođačev višak za krivu ponude, a potrošačev višak je vezan za krivu tražnje.
3. Kaiš i pantalone su robe supstituti.
4. Ukupna agregatna tražnja se sastoji iz tražnje za sredstvima za proizvodnju i tražnje za finalnim dobrima.
5. Elastična ponuda znači da bilo koja promena cene ne izaziva nikakvu promenu u količini ponuđene robe.
6. Povećanjem cene, smanjuje se ponuda.
7. Koeficijent međuzavisnosti cena treba da pokaže kako i koliko promene u ceni jedne robe utiču na promene cene druge robe.
8. Ako je koeficijent unakrsne elastičnosti tražnje veći od nule to znači da su u pitanju komplementarna dobra.
9. U slučaju promene cene nekog dobra menja se i njegova ponuda, što uslovljava da se kriva ponude pomera udesno.
10. U kratkom roku, proizvođač može da se u potpunosti prilagodi promeni cene, što podrazumeva izgradnju novih kapaciteta.

IV Zaokružite tačan odgovor.

1. Ako proizvođač maši na za već smanji cenu svog proizvoda za 5 %, rezultat će biti povećanje prodaje već mašina za 4 %. Cenovna elastičnost ovog dobra je:
a) -1.0
b) -0.8
c) -1.25
2. Zamislite ponudu i tražnju za kafom u Londonu. Pretpostavite da cena čaja naglo poraste. Ako je kafa supstitut čaju, šta će se desiti sa cenom (p) i tražnjom za kafom (Q)?
p raste / p pada / p je nepromenjena
Q raste / Q opada / Q ostaje ista
3. Ako je tražnja savršeno elastična, elastičnost tražnje je _____, i kriva tražnje je _____.
a) beskončno, horizontalna
b) nula, horizontalna
c) beskonačna, vertikalna
d) nula, vertikalna.
4. Hiks - Alenov zakon glasi:
a) $d = f(p_1, p_2, p_3, \dots, p_n)$
b) $d = f(p_1, p_2, p_3, \dots, p_n, D, t)$
c) $d = f(p_1, p_2, p_3, \dots, p_n, D)$
d) $d = f(p)$
5. Smanjenje cene proizvoda dovešće do:
a) Pomeranje krive tražnje ulevo.
b) Pomeranje krive ponude udesno.
c) Pomeranje Engelove krive ulevo.
d) Pomeranje Engelove krive udesno.

6. Koji događaj će krivu tražnje za proizvodom X pomeriti udesno?
- a) Povećanje cene proizvoda X.
 - b) Povećanje cena proizvoda Y, koji je supstitut proizvoda X.
 - c) Povećanje cene proizvoda Z, koji komplementaran proizvod X.
 - d) Smanjenje dohotka potrošača proizvoda X.

V Zadatak

Dati su sledeći podaci u tabeli. Izračunajte tržišnu ponudu. Grafički prikažite pojedinačne ponude i tržišnu ponudu.

Cena proizvoda	Ponuda lica X	Ponuda lica Y	Tržišna ponuda
0	0	0	0
300	5	4	9
600	15	17	32
900	23	21	44
1200	33	35	68

VI Odgovorite na pitanja.

1. Grafički prikažite i objasnite uticaj poreza na blagostanje.
2. Grafički prikažite i objasnite Engelove zakone.
3. Objasnite dohodovnu elastičnost tražnje.
4. Grafički prikažite i objasnite potrošačev i proizvođačev višak.
5. Objasnite koeficijent međuzavisnosti cena.
6. Napišite koeficijente i grafički prikažite cenovnu elastičnost tražnje.
7. Objasnite efekat supstitucije i efekat dohotka.

VII Za koju od navedenih kategorija (a), (b) i (c) očekujete da tražnja bude elastična ili neelastična?

- a) Mleko, zubarske usluge, hleb;
- b) Čokolada, piletina, putovanja vozom;
- c) Pozorišne predstave, teniski klubovi, filmovi.

Poređajte elastičnosti u svakoj kategoriji. Obrazložite odgovor.

VIII Objasnite Veblenov i Gifenov efekat, a potom navedite koji efekti su u pitanju u navedenim situacijama:

- a) U Irskoj tokom 40-ih godina 19 veka, došlo je do velikog rasta cene krompira. Cena 1 metričke cente (oko 50kg) krompira je porasla sa 16 penija na 36 penija. U istom periodu, došlo je do velikog rasta potrošnje krompira.
- b) Švajcarska kompanija prestižnih satova je uočila da je sa rastom cene njihovih satova od oko 25% došlo do raste prodaje njihovih proizvoda za 15%.

IX Pročitajte i odgovorite na pitanja

ZABAVNI PARKOVI

Zabavni parkovi spadaju u rizičnije poslove zbog velikih investicija, jake konkurencije i nepredvidivosti britanskog vremena. Mnoge kompanije se bore da opstanu na tržištu koje se nalazi u krizi po oceni mnogih ekonomista. Jedan od izuzetaka je *Chessington's World of Adventures*, deo *Tussauds Group*, vlasnik čuvenog muzeja voštanih figura i zabavnih parkova *Thrope parka* i *Alton* zamka. Danas ova kompanija dominira na tržištu zabavnih parkova.

Glavne atrakcije *Chessington's World of Adventures* su: vožnja samuraja (*Samurai ride*) i mirna Beanoland vožnja, čija je izgradnja koštala 4,5 miliona £. Ovo su glavne atrakcije za posetioce koji u proseku plaćaju ulaznicu 15 £, a dnevna poseta parku je 15.000 posetilaca.

Ekonomisti procenjuju da mali porodični zabavni parkovi posluju sa gubitkom. »Veliki su troškovi izgradnje zabavnih parkova, tekući troškovi i plate radnika. Bez obzira što imaju veliki broj posetilaca ovi parkovi ostvaruju mali profit ili posluju sa gubitkom«, rekao je *Smion Lake*, ekonomista. Drugi ekonomista je rekao da postoji mala sumnja da se tražnja za posetama parkovima poveća (veći broj poseta) u slučajevima kada zabavni parkovi otvore nove atrakcije. Međutim, mora se napomenuti da je Londonsko oko (*London Eye*) odvučlo posetioce od zabavnih parkova. Isto tako, Diznilend u Parizu, uprkos troškovima i putovanja do njega, ima značajan uticaj u smanjivanju tražnje u britanskim zabavnim parkovima.

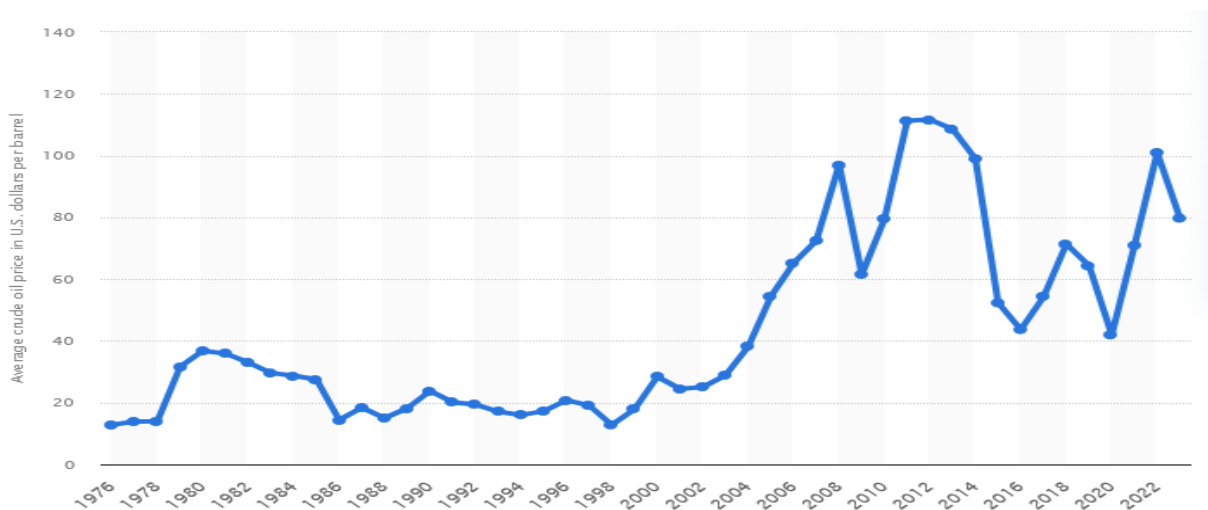
Pitanja:

1. Po Vašem mišljenju i na osnovu teksta, šta će se dogoditi sa tražnjom za posetama zabavnim parkovima:
 - a. ukoliko dođe do povećanja novčanog dohotka porodica?
 - b. ukoliko se otvore nove atrakcije u Britaniji kao što je Londonsko oko?
2. *Chessington's World of Adventures* privuče dnevno prosečno 15.000 posetilaca, koji plaćaju 15 £ ulaznicu. Analitičari kompanije procenili su da je cenovna elastičnost tražnje (-) 0,4.
 - a. Šta znači ova cenovna elastičnost?
 - b. Šta se dešava ukoliko *Chessington's World of Adventures* poveća cenu ulaznice sa 15 £ na 18 £, a cena ulaznice Londonskog oka ostaje ne promenjena?

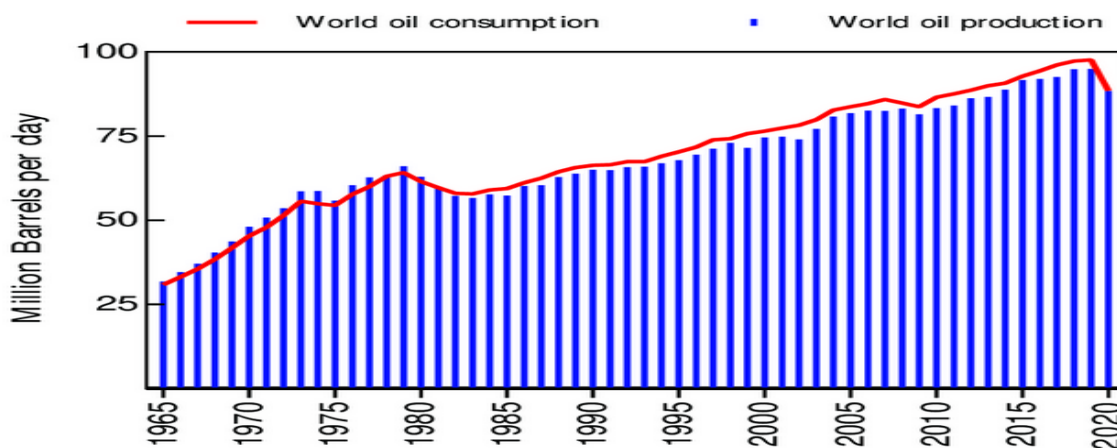
(Objasnite šta se dešava sa tražnjom za zabavnim parkovima *Chessington's World of Adventures*, šta sa tražnjom i cenom Londonskog oka? Pretpostavite da su zabavni park i Londonsko oko supstituti).

Izvor: Economics for AS, 2003, Daily Telegraph, 19 august 2000. (prilagođeno)

X Na osnovu prikazanih grafikona odgovorite na pitanja.



Slika 1 – Kretanje cene nafte 1976-2023. godine (Izvor: Statista, 2023)



Slika 2 – Svetska potrošnja i proizvodnja nafte 1965-2020. godine (Izvor: Oliveira, M. (2021, December 16). *A model for predicting two-phase flow pattern transitions in an annulus: inclinations from horizontal to near vertical*)

Pitanja:

- Šta možete zaključiti na osnovu trenda indeksa cena i potrošnje nafte?
- Na osnovu grafikona donesite zaključak o kakvoj je elastičnosti tražnje reč. Obrazložite odgovor.
- Navedite primere roba koje karakteriše isti vid elastičnosti tražnje.
- Da li savršeno elastična i savršeno neelastična tražnja postoje u praksi? Obrazložite odgovore.